

GLEDAL SEM DISNEYJA
Ob jubileju Guinnessovega rekorderja in začetnika
animiranega filma v Mariboru Franca Kopiča

Ob Dravi, 2021 (foto: Anita Kirbiš)

Univerza v Mariboru

Univerzitetna knjižnica Maribor

GLEDAL SEM DISNEYJA

Ob jubileju Guinnessovega
rekorderja in začetnika
animiranega filma
v Mariboru
Franca Kapiča

Urednica: Karmen Salmič Kovačič

Maribor, 2022

Kazalo

1	Uvodnik: Kaj imajo skupnega Guinness, Walt Disney in Franc Kopič / Karmen Salmič Kovačič
3	Sedemdeset let »štajerskega holivudčana« / Anita Kirbiš
7	Franc Kopič, začetnik animiranega filma v Mariboru / Jože Slaček
11	Petdeset let Film in video kluba Maribor / Anita Kirbiš
17	Razstavni utrinki in spomini
19	Animirani filmi
29	Filmska tehnika
33	Nagrade in priznanja
45	Podobe iz življenja in dela
53	Izbrana filmografija Franca Kopiča

Karmen Salmič Kovačič KAJ IMAJO SKUPNEGA GUINNESS, WALT DISNEY IN FRANC KOPIČ

Prav zares nenavadno je in prav zares se je vprašati, kako so se pojavila zgornja tri imena v istem kontekstu. Prvi je začel fenomene zbirati in po tem zaslovel, tretji pa je zaradi drugega prišel v Guinnessovo knjigo rekordov. Torej sta druga dva tudi fenomen, če sta pristala v knjigi prvega.

Verjetno brez Disneya in njegovih napotkov na televiziji res ne bi bilo Kopiča-animatorja, torej je drugi vplival na tretjega. Seveda pa je med njima velika razlika, gromozanska pravzaprav. Pa tudi med Mariborom in Hollywoodom, vsaj kar se filma tiče, da ne bi o ostalih primerjavah in podrobnostih. Zato je potrebno Disneya in Kopiča obravnavati kot ločena fenomena točno določenega okolja in časa, sevé.

Pa vendar. Priti v Guinnessovo knjigo rekordov s številom filmskih nagrad tudi ni tako preprosto in kar tako. Ne smeš biti od muh, da ti to uspe. V tako majhnem, pa čeprav precej kulturno pestrem industrijskem mestu ob Dravi. In kaj je tisto, kar te pripravi do tega, da si v nečem edinstven, unikaten, če se drugače izrazim.

Biti moraš prav Franc Kopič. Umirjen, neskončno prijazen in redko-beseden gospod, ki pove ravno toliko in tisto, kar je potrebno. Ki si je penzijo zaslužil z vezenjem v družinskem podjetju, nikoli v življenju pa ni bil na dopustu, saj je vsak razpoložljiv trenutek posvetil ustvarjanju filmov. Gospod, ki nikoli v življenju ni poskusil kave ali alkohola, razen, ko je bil še otrok in se ga je po pomoti napil. Obožuje pa čokolado milka. Gospod, ki vozi petindvajset let starega karavana znamke Volkswagen z registrsko tablico »MB-FILM« in ki je bil povabljen v Avstrijo, da posname poroko ministrice, ki ji je bil priča sam ruski predsednik Putin. Gospod, ki mu je Štefka Kučan podarila šopek drobnih cvetlic za spomin in jih še danes hrani. Gospod, ki se nikoli ni učil filmati ali delati filmov, pa velja za začetnika animiranega filma v Mariboru samo zato, ker je »gledal Disneya« na televiziji in se ob tem učil.

Tak se moraš preprosto roditi, da imaš rad film in vse, kar je povezano z njim, ter se mu z ljubeznijo predajaš. Potem pridejo rezultati sami od sebe in z njimi nagrade, priznanja, Evropa in širši svet, od Avstralije, Rusije, Cannesa, Pariza do Hollywooda.

Kopič je do danes za svoje filme prejel več kot devetsto nagrad, v Guinnessovo knjigo rekordov pa je bil uvrščen že pri stotih. Je vztrajni motor in član mariborskega Film in video kluba, ki ima več kot petdesetletno tradicijo in s katerim se je njegovo ustvarjanje ves čas tesno prepletalo. Zato sva s soavtorjem razstave v UKM Jožetom Slačkom želela prikazati vse vidike njegove uspešne ustvarjalne poti. V Likovnem razstavišču njegove risbe za animirane filme, v Avli njegova priznanja in nagrade, v Knjižnem razstavišču pa vse od ohranjenih

naprav za snemanje, predvajanje in montažo filma, ki so danes že del polpretekle filmskotehnične zgodovine, predstavitve njegovega prvega animiranega filma Bolfenk, ki ga je risal še na steklo, raznega dokumentarnega gradiva, do Film in video kluba, ki je leta 2020 praznoval svojo 50-letnico. Ob glavnem vhodu v knjižnico so v video Izložbi UKM na ogled nekateri animirani filmi, med njimi največkrat nagrajeni film *No signal*, v razstavišču pa več dokumentarnih filmov.

Njegov opus šteje enajst animiranih filmov in številne dokumentarce o mariborskih fenomenih in/ali ljudeh, ki so nastajali vse do današnjega dne. Vendar v njem tli želja po vrnitvi k svoji prvi ljubezni, a ne v tehniki, kot je to počel Walt Disney, ampak v obliki 3D animacije.

Takšni so njegovi trenutni načrti. Franc Kopič namreč ni nikoli brez njih. 22. aprila letos je dopolnil sedemdeset let. Zato mu ob osebnem jubileju želimo še obilo ustvarjalnih iskric, moči in zdravja ter zadostno mero potrpežljivosti, ki je nujna za filmsko ustvarjanje. Za darilo mu poklanjamo poletno domoznansko razstavo in tale katalog. Iskrene čestitke v imenu Univerzitetne knjižnice Maribor in še na mnoga leta, spoštovani gospod Franci!

V ljubljanskem parku Tivoli, 2021 (foto: Anita Kirbiš)

Anita Kirbiš SEDEMDESET LET »ŠTAJERSKEGA HOLIVUDČANA«

Legendarnega mariborskega filmskega ustvarjalca Francija Kopiča se je že pred leti prijel vzdevek »štajerski holivudčan«, saj je njegovo življenje vse od rane mladosti predano posvečeno kameri in filmu. Pred nekaj leti upokojenega tekstilnega inženirja, z značilno čepico in četrto stoletja starim avtomobilom z registrsko tablico »MB-FILM«, ki je aprila letos dopolnil 70 let, zadnje čase manj srečujemo na dogodkih in mestnih ulicah, kar pa še ne pomeni, da ne ustvarja v svojem domačem studiu. Film je njegova največja ljubezen in sedaj, v žlahtnih zrelih letih, se bo vrnil k animiranemu filmu, s katerim je tudi začel svoj ustvarjalni filmski opus.

Franc Kopič se je prvič srečal z družinsko kamero pred več kot šestdesetimi leti, malo pred vstopom v osnovno šolo. Pri desetih letih ga je začela resno zanimati gibljiva slika, zato je že kot osnovnošolec začel svoje filmsko ustvarjanje s stop-trik filmčki, ob prehodu v srednjo šolo pa z risanimi filmi (sprva s slikanjem na steklo, kasneje na folijo).

Tako štejemo njegov risani film *Bolfenk* iz leta 1975 (po zmagovalni pesmi na Popevki vesele jeseni 1972, ki jo je zapel Alfi Nipič) za prvi slovenski videospot. Kaj kmalu je namreč ugotovil, da mora o delu s kamero in o filmu vedeti več, zato se je leta 1972 včlanil v Kino klub Maribor, ki je bil ustanovljen leta 1970 in je eden najstarejših klubov pri nas. Sodeloval je pri prenovi klubskih prostorov, kmalu pa je postal tudi blagajnik in to funkcijo z vso odgovornostjo opravlja še danes. Ob tem je bil ves čas mentor članom kluba (pomoč pri montaži filmov), vodil je različne delavnice v klubu in izven njega, bil je uspešen koordinator in soorganizator klubskih revij. Dandanes uspešno ohranja vezi in povezuje sorodne klube doma in v tujini in se s predstavniki kluba udeležuje filmskih festivalov v Avstriji in Nemčiji, Italiji ... Povsod je priljubljen, uživa velik ugled in je še vedno eden najbolj aktivnih in najbolj uspešnih članov kluba.

V letih od 1973 do 1988 je bil gonilna sila pri organizaciji vseh šestnajstih Festivalov amaterskega dokumentarnega filma Maribor in odgovoren za vso tehniko, v letih od 2000 do 2013 pa tudi pri izvedbi trinajstih mednarodnih Totih filmskih festivalov.

Leta 2021 je obeležil 50 let ustvarjanja na filmskem področju, prejel je srebrno plaketo Javnega sklada za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, eno najvišjih nagrad v ljubiteljski kulturi. Za svoje filme različnih žanrov, animiranih, igranih in dokumentarnih, s katerimi se je sprva pojavljal na festivalih ljubiteljskega filma, je doma in v tujini dobival različna priznanja. Leta 1989 jih je bilo že toliko, da se je z njimi vpisal v Guinnessovo knjigo rekordov – in do danes je v njej trdno zasidran.

V zadnjih letih tekmuje le še na profesionalnih filmskih festivalih, ki so mu prinesli tudi največ prestižnih nagrad. Tako je bil s svojimi štiridesetimi avtorskimi tekmovalnimi filmi prisoten že v sto osmih državah ter ponesel ime Slovenije in Maribora širom po svetu.

Prvo nagrado je dobil leta 1972 na klubskem festivalu v Mariboru za film *Maketa*. Leta 2015 so ga povabili med profesionalne filmske ustvarjalce na svetovni platformi Film Freeway in WFCN, ki združuje 250.000 filmarjev s celega sveta in organizira okrog 10.000 filmskih festivalov. Upokojeni Franc Kopič lahko s skromno pokojnino sodeluje le na tistih, ki imajo minimalno ali pa sploh nimajo prijavnine, taki festivali pa tudi nimajo finančnih nagrad. Kljub temu da posega po najvišjih nagradah, ni nikoli prisoten na samih podelitvah, pa tudi trofeja (pokal), ki bi si ga moral sam odkupiti, ostaja pri organizatorju. Zadnjih pet let kot ljubiteljski filmski ustvarjalec tako sodeluje le še na profesionalnih filmskih festivalih, kjer dosega še večje uspehe – prejel je že 153 nagrad, prejema jih tudi v filmski prestolnici Hollywood, kjer je bil šestkrat nagrajen, trikrat pa celo zmagovalec festivala v konkurenci več tisoč filmov s celega sveta.

Eden njegovih zadnjih glasbenih filmov, *Maribor in saxofon*, ki je bil posnet v najlepših predelih Maribora, glasbeni akter v njem pa je zaslužni profesor dunajske akademije za glasbo in uprizarjajoče umetnosti, saksofonist Oto Vrhovnik, žanje na festivalih izjemne uspehe. Eden od teh je priznanje za najboljši glasbeni film na festivalu v Združenih arabskih emiratih (Dubaj). To priznanje ima v beru njegovih pokalov in priznanj prav posebno mesto, saj gre za njegovo že devetstoto nagrado.

Posnel je tudi nekaj celovečernih dokumentarnih filmov, spričo napredka tehnologije se pa v zadnjih petih letih ukvarja tudi s 3D animacijo. Koliko filmov šteje njegov opus, še sam ne ve, saj jih je krepko čez 500. Kot prostovoljec snema tudi številne dobrodelne dogodke za različna društva in združenja (humanitarne koncerte, dogodke rdečega križa, gasilce, JSKD, ZPM, krajevne skupnosti, poroke ter za družino in prijatelje ...). Leta 2020 je bil edini uradni snemalec poroke avstrijske zunanje ministrice, na kateri je bil poročna priča sam ruski predsednik Putin.

Večkrat je bil gost v različnih TV in radijskih oddajah (TV Slovenija: Naša srečanja – voditelj Mito Trefalt, Slovenci v Guinnessovi knjigi – voditeljica Miša Molč, gost v oddaji Slovenski pozdrav; TV Maribor: Večer Kopičevih filmov, gost v oddaji Sledi ...). Njegove filme so predvajali v Franciji, Belgiji in Kanadi, o njegovih uspehih pa so se pogosto razpisali tudi tiskani mediji v tujini (v Nemčiji, Italiji, Belgiji, Franciji ...). Njegove zmagovalne filme s profesionalnih festivalov po vsem svetu vrtijo organizatorji na svojih TV postajah.

Med svoje najbolj uspešne filme uvršča dokumentarni film *Pogovarjajmo se*, ki je leta 1983 prejel posebno nagrado zunanjega ministra Nemčije Hansa Dietricha Genscherja. Za ta film je leta 1984 dobil na »Festivalu der Nationen« v avstrijskem Veldnu še zlato plaketo UNICA in nagrado konzulata Južne Afrike za najhumanejši film. Dva dokumentarna filma, ki predstavljata Maribor in Slovenijo po širnem svetu, sta *Maribor in njegova najstarejša trta na svetu* (tudi z angleškim in nemškim komentarjem) ter glasbeni spot *Maribor & saxofon*. Njegov največkrat nagrajeni film pa je *No signal* v 3D animaciji, ki je do

Franc Kopic in mag. Oto Vrhovnik, večkratna nagrajenca za film *Maribor & saxofon* (foto: Anita Kirbiš)

sedaj prejel že 95 mednarodnih nagrad. Velja omeniti tudi v Beogradu prejeto nagrado Narodne tehnike Jugoslavije za širjenje ugleda in prepoznavnosti Jugoslavije v svetu iz leta 1986. Spričo svojih uspehov je bil do pred nekaj leti član več filmskih žirij (v Sloveniji, bivši Jugoslaviji in Avstriji). Od leta 1983 do prenehanja delovanja leta 2020 je bil član Evropskega filmskega združenja Eurofilmer. Leta 1993 je bil prejemnik Srebrnega grba mesta Maribor, leta 2001 pa mariborskega Mestnega pečata. Je častni član Zveze kulturnih organizacij Maribor, od leta 2015 pa tudi častni član Film in video kluba Maribor, pa častni član Prostovoljnega gasilskega društva ...

Franc Kopic skrbno hrani svoj mehanski program za slovenski grb. (foto: Anita Kirbiš)

Že od mladosti naprej posveča posebno pozornost dokumentarnim filmom ter z njimi pomembno prispeva k beleženju in ohranjanju nekega časa, prostora ter podobe ljudi. Ob tem ne gre prezreti, da je posnel več filmov o domačih obrteh, ki izginjajo in tako pomembno prispeval k ohranjanju kulturne dediščine pri nas. V filmskem klubu je že 50 let nepogrešljiv član, ki se predaja organizacijskemu in pedagoškemu delu. S svojo umetniško ustvarjalnostjo tako deluje povezovalno v domačem okolju in preko meja. Pri izjemno skromnem ustvarjalcu ne gre prezreti njegove zgledne spoštljivosti, srčne kulture in humanitarne naravnosti, zaradi česar uživa velik ugled in zaupanje med ljudmi. Zaradi njegovega izjemnega ustvarjalnega in organizacijsko-pedagoškega dela je zagotovo ena najbolj prepoznavnih osebnosti v slovenskem amaterskem filmu.

Kopic hrani v svojem arhivu tudi okoli 15.000 avtorskih mehanskih in računalniških programov za vezenje. Njegova družina je namreč gojila zgodovinsko pomembno tradicijo vezilstva, ne samo v Mariboru, temveč tudi v nekdanji Jugoslaviji, in tako ni bilo naključje, da je prav Franci Kopic kot prvi v letu osamosvajanja (1991) izdelal mehanski vezilski program za naš grb, ki je dolg okrog 100 m (takrat še ni bila razvita računalniška tehnologija), pa tudi vsi prvi slovenski grbi so se vezli, takrat še na mehanskih vezilskih strojih, prav pri Kopicvih v Mariboru.

50 let njegovega filmskega ustvarjanja in osebni jubilej – 70 rojstni dan so posebej obeležil v Film in video klubu Maribor, tako da so eno od običajnih ponedeljkovih srečanj članov preimenovali v »Kopichev klubski večer«. Mize so se šibile od dobrot, ta večer pa ni manjkalo dobre volje in smeha. Neumornemu in ustvarjalnemu filmarju so pripravili tudi prijetno presenečenje. Za uvod v praznovanje so zavrteli njemu tako ljubi in na vseh koncih sveta nagrajeni glasbeni film *Maribor in saxofon*, katerega glavni akter je mag. Oto Vrhovnik. Ta ga je med ogledom filma presenetil s saksofonom in v živo odigral venček filmskih melodij.

Rojstnodnevno praznovanje Franca Kopića s člani kluba, 2022 (foto: Anita Kirbiš)

Ko je slavjenec upihnil svečke na torti, je predstavil nekaj svojih prvih kratkometražnih filmčkov, ki jih je skrbno čuval v svojem arhivu in jih izbrskal posebej za ta večer. Največjega navdušenja je bil deležen njegov povsem prvi risani film *Bolfenk*. Ustvarjal ga je tri tisoč ur. Nepojmljivo – spričo izjemno napredne avdio-video in računalniške tehnologije je danes to mogoče narediti v bistveno krajšem času. Takole se spominja tistih časov: »V Mariboru smo imeli eni izmed prvih, če ne prvi, rusko kamero Quartz, ki me je začela takoj zanimati. To so bili časi, ko se pri nas še ni dobilo folije, zato sem pri steklarju naročil 400 stekel formata A4 in na njih sam ročno izrisoval sličice figur. Za eno sekundo filma je bilo treba narisati 18 različnih sličic na prav toliko stekel, ki sem jih nato posnel s kamero in tako dobil »premikajočo« se sliko. V svojem arhivu jih še hranim kot spomin na moje začetke.« Upravičeno smo lahko ponosni nanj, na njegovo pionirsko delo in na številne odlične filmske izdelke, ki so bili deležni toliko občudovanja in priznanj.

Milenko Kovačević: Franc Kopic, 2020

Jože Slaček

FRANC KOPIČ, ZAČETNIK ANIMIRANEGA FILMA V MARIBORU

PRVO SREČANJE

V začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja je Stane Kren delal diplomo na temo animacijskih tehnik. Del tega je bila raziskava, koliko tovrstne produkcije je nastalo v Sloveniji in še posebej v Mariboru. V pogovoru je omenil, da je nekdo pred leti naredil risanko na pesem iz festivala narečne popevke Vesela jesen. Kren je bil navdušenec za risane filme. Rad jih je gledal, raziskoval animacijske tehnike in sam naredil že šest animacij. Večinoma je risal risbo za risbo in jih snemal na super osemmilimetrsko filmsko kamero. Ker ga je zelo zanimalo, kdo je gospod, ki živi na Pobrežju in je že ustvaril nekaj risank, je hitro sledila odločitev, da ga poišče. Ni bilo težko: kmalu sva se dogovorila, da ga obišče. Na njegovem naslovu. Franc Kopic in Stane sta se takoj ujela v pogovor o risankah – kako se jih izdeluje, kaj je kdo naredil, kakšne tehnike uporablja in tako naprej. Moram priznati, da sem bil sam bolj pozoren na ritem tkalskih strojev. Še posebej so me pritegnile luknja-ste kartuše, dolgi trakovi, ki so določali, kako nastaja izvezena tkanina. Franc Kopic je namreč tekstilni inženir, ki je vse do upokojitve delal v tovrstnem družinskem podjetju. Za potrebe strojnega vezanja je izdelal trakove vzorčenja. V njihovem arhivu se najde 15.000 mehanskih in računalniških programov. V času osamosvajanja Slovenije je dobil celo naročilo za izdelavo našitkov za potrebe novo nastale države. Takrat so torej, še v strogi tajnosti, pri Kopicvih izdelali našitke s slovenskim grbom za bodočo slovensko vojsko, policijo in druge državniške potrebe. Življenje Franca Kopiča je bilo, skratka, nenehno povezano s predanim delom, natančnim vzorčenjem, z dolgimi nizi izrisov, njihovimi prenosi v stroj za vezenje ali pa snemanjem s kamero. Tako kot vezenje zahteva natančno in ponavljajoče se delo, tako gre tudi pri nastajanju risanega filma za postopno nizanje izrisanih gibov. Tako kot vezilni stroj šele ob koncu razkrije celotni vzorec, se tudi pri risanem filmu šele pri prvi projekciji odvije celotno gibanje in uprizorjena animacija.

ZAČETKI

Franc Kopic se je s filmom srečal v svojem otroštvu, ko sta njegova starša uporabljala filmsko kamero za snemanje družinskih filmov. Dovolila sta mu uporabljati takrat redko hišno filmsko opremo, 8-milimetrsko kamero. Ta je imela še ročico za snemanje, torej se je z vrtenjem poganjal mehanizem premikanja traku in tako se je snemalo na film. Kasnejše kamere so imele baterije in snemanje je potekalo s pritiskom na gumb. Že takrat to za bodočega filmarja ni bila le igra, ampak nekaj, kar ga je potem spremljalo in navduševalo skozi vse življenje. Zanj najlepše odkritje pa je bilo, da kamera omogoča snemanje posnetka za posnetkom, kadra za kadrom, kar je neobhodno

za snemanje animiranih filmov. Ta »srečna« tehnična okoliščina oziroma zmogljivost prav te 8-milimetrske kamere je Kopicu pripeljala do risank. Sprva je tako snemal premike predmetov po domači mizi, »da je vse plesalo po njej«, kot sam rad pove. Premiki in snemanje le-teh so mu omogočali prve stop-trik posnetke. Naslednji izziv, ki ga je okupiral, pa je bil, kako narediti risani film. Franc Kopic je torej začel svoj ustvarjalni filmski opus z risanjem.

KAKO NAREDITI RISANKO

Animacija je ustvarjalni proces likovnega (risba, slika, skulptura), filmskega (kamera, montaža, projekcija, scenaristične in dramaturške aktivnosti), glasbenega (zvok) in tehničnega izražanja, ki negibnim in neživim objektom omogoči, da postanejo gibljivi in oživijo, kar dosežemo z različnimi tehnikami. Osnovna ideja animacije temelji na dovolj hitrem prikazovanju slik, ki se razlikujejo v majhnih podrobnostih, ob tem pa dobimo občutek, da opazovani objekti zvezno spreminjajo svojo lego in/ali obliko s časom glede na izbrano okolico. Animacijo lahko ustvarjamo na več načinov. Eden od klasičnih in najbolj uporabljenih načinov v 20. stoletju je bilo risanje z roko na papir. Skozi leta so se razvili tudi drugi načini animacij, npr. glinena animacija, pri kateri so figure in scene dogajanja narejene iz gline in drugih podobnih materialov. Vsaka postavitev figur se poslika, potem se zamenja postavitev. Tako se pridobi nabor slik, ki se jih na koncu združi in nastane učinek premikanja. Stane Kren je opredelil tri osnovne tehnike animiranja: grafična tehnika, foto plastična tehnika in programska tehnika. Grafična tehnika je način risanja v 2D tehniki, ki zajema klasično rokopisno, risano in kolažno animacijo. Pod klasično rokopisno spada npr. svetovno znano podjetje Disney, ki je z izidom risanega filma *Parnik Willie* v tridesetih letih postalo vodilno v animiranem filmu. Foto plastične tehnike so način animiranja s plastelinom, lutkami, objektom in fotografijami. Sem spadajo filmske uspešnice npr. *Wallace and Grommit*. Programska tehnika je način računalniškega ali programiranega animiranja, je rokopisno nevtralna in zajema 2D in 3D animacijo. Oblikovani so prostor in liki, simulacije gibanja pa ustvarijo način dojemanja animacije.

Leta 1974 je Franc Kopic, takrat še dijak, naredil svoj prvi risani film *Bolfenk*. Risanka je nastala po zmagovalni pesmi festivala narečnih popevk Vesela jesen. Pesem je zapel Alfi Nipič, pod njo sta podpisana Berty Rodošek in Marjan Stare. Risanka *Bolfenk* velja za prvi glasbeni spot na Slovenskem. Narejen je na rokopisno risan način, vsak gib je narisani v zaporedju risb. Pri tej tehniki je pomembno natančno in premišljeno izrisovanje gibov. Potrebno je narisati veliko enakih in podobnih slik, da se dobi pravilen in enakomeren gib. Zaporedje slik mora biti v pravilnem nizu, da ne prihaja do preskokov ali motečih premikov znotraj animiranega giba. Prvi risani filmi so bili narejeni v teh načinih. Za lažjo izdelavo in natančne gibe so animatorji razvijali različne izboljšave in poenostavitve. Kmalu je v produkciji risanih filmov prišlo do delitve dela in oblikovanja številčnejših ekip. Produkcija risank je ob scenaristih, režiserjih in animatorjih zaposlovala risarje kopirce, barvarje, risarje ozadij, snemalce, tonce in glasbenike, če naštujemo le osnovne. Za razliko od takšne produkcije je Kopic sam v izdelavo risanke vložil ure predanega risanja, barvanja, kopiranja, snemanja sliko po sliko na 8-milimetrski film. Za razvijanje filmov teh formatov je bilo potrebno poslati škatlico s filmskim trakom vsaj na Dunaj. Čakanje na

Ob prejemu nagrade iz Indije, 2020 (foto: Anita Kirbiš)

vrnjene posnetke je predstavljalo mesece negotovosti. Šele ko se je film pošto vrnil, si ga je bilo možno ogledati. Vse mogoče napake so se razkrile šele takrat. In če je bilo kaj hudo narobe, je bilo potrebno postopek ponoviti. Filmski trak se je lahko hitro poškodoval, raztrgal, umazal in še marsikaj je v hipu lahko šlo narobe.

Kopič je samouk, ki je osnove animacije in tehnike produkcije spoznaval z gledanjem in razumevanjem vidnega. V obdobjih, ko je začel svojo ustvarjanje, je nekako prevladovalo mnenje, da so lutke, risanke in tudi stripi manj vredne oblike kulture, ali vsaj v okvirih, namenjenih za otroške programe. Lutkarstvo se je postopoma uveljavljalo in vsaj z lutkovnim gledališčem doseglo boljše pogoje delovanja. Slovenski strip je še dolgo časa ostajal na obrobju, čeprav je Miki Muster izvedel zavidljivi opus *Zvitorepca*. Prav Muster se je zelo trudil za produkcijo risank. Največ je izrisal televizijskih sporočil. Kultni so oglašili Visoki C, za Jelovico, Viki kremo in seveda zajčki Cik-Cak. Risanke pa je kot animator delal v Nemčiji pri Bavaria filmu v Münchnu. Mladi Kopič je preprosto sledil svoji želji po ustvarjanju risanega filma in nekako se ni ustrašil vseh težav, ki spremljajo produkcijo risanke. Po ogledu TV oddaje, ki je prikazovala produkcijo risanih filmov produkcije Disney, ki ga je za snovanje risanega filma še dodatno spodbudila, je videl, da za risanje animiranih gibov uporabljajo folije. Takšno risanje je animatorjem omogočalo, da bistveno zmanjšajo število potrebnih risb, saj se je na folijo risalo le posamezne faze giba. Pri snemanju se je menjavala le risba na foliji, ozadje je ostalo nespremenjeno skozi fazo animiranja. Folij in takšnih podobno prozornih materialov takrat v Jugoslaviji ni bilo lahko dobiti. Na Kopičevo srečo je lahko nekaj teh folij dobil iz Avstrije, bile so sicer drage, ampak vredne tega denarja pri risanju. Tako je leta 1975 na folije narisal svoj drugi risani film *Nazdravimo prijetelstvu* (*To še spijemo, pa gremo*), zopet na popevko festivala Vesela jesen. Pesem so izvajali Berti Rodošek in New Swing Quartet, ki jih je Kopič narisal in animiral v zanj značilni in svojski cartoon risbi. Z razmahom grafoskopov v šolah in nekaterih podjetjih je postala tudi folija bolj dostopna, ampak kar draga. Za risanje animacijskih premikov si potreboval vsaj 12 folij za prikaz sekunde filma, za triminutni film torej vsaj 2160 A4-folij.

FORMATI FILMA

Svoje risanke je Franc Kapič snemal v 8-milimetrskem filmskem formatu. Za potrebe snemanja je izdelal primerno snemalno površino, z osvetlitvijo in stativom za namestitev kamere. Narisane sličice je snemal posnetek za posnetkom. Za animacijski način snemanja je potreboval kamero, ki je to omogočala. Običajno so kamere snemale v načinu hitrosti 8, 12, 24 posnetkov na sekundo. Nekatere so lahko snemale še v hitrosti 32 posnetkov na sekundo, kar je omogočilo počasni posnetek ali slow motion. 8-milimetrski filmi so bili prodajani v primerni embalaži in en zvitek je omogočal za približno 3 minute posnetega gradiva. Dodana navodila za uporabo so vsebovala naslove razvijalnih centrov. Običajno se je pošiljalo na najbližji naslov. Tako zaradi stroškov, kot tudi potrebnega poštnega časa. Bližje je bilo, prej se je vrnil razviti film. Kasneje so poti filmov do razvijalnih centrov postale veliko daljše in nekako nepredvidljive. Verjetno zaradi pomanjkanja dela se je začelo številčno redčenje razvijalnih centrov in posledično njihovo združevanje v večje in bolj oddaljene. Tako se je, denimo, film,

poslan na Dunaj, vrnil z naslova centra v Nemčiji. Da bi se pri naslednjem pošiljanju pot skrajšala, se je film poslal na razvijanje na nemški naslov, ta pa se je vrnil z naslova nizozemskega studia. Produkcija 8-milimetrskih filmov je prepuščala svoje mesto video uporabi. Sprva VHS tehnika, še bolj pa izboljšana verzija – super VHS je nadomestila filmske trakove. Dostopnost videa in njegova uporabnost sta prevesila prednosti v korist le-tega in 8-milimetrski, super 8-milimetrski, in 16-milimetrski film so postali formati preteklosti.

VIDEO

Video oprema prinese precejšnje spremembe pri produkciji animiranih filmov in njeno začasno usahnitev v Kopičevem opusu. Delno je lahko razlog v tem, da video kamere niso podpirale snemalnega načina »posnetek za posnetek«, ki je nujen za risanke. Drugi razlog je lahko v tem, da risanje animacij zahteva zelo dolgotrajno, predano risanje. Produkcija risank je bila torej zahtevna in domala nemogoča za enega samega ustvarjalca. Tako se je Franc Kapič preusmeril k produkciji dokumentarcev in ustvaril bogato bero in zavidljivo število nagrajenih del.

RAČUNALNIK IN 3D

K ustvarjanju animacij se vrne z uporabo računalnika in 3D programov. Zasnuje in posname *Global ha-ha*, *No signal* in *Klimatske spremembe*. Tako popolnoma spremeni način izdelave animacije. Risanje neskončnih nizov prizorov gibanja, plasti papirja ali folije, postopno snemanje »frem za frem« je zamenjalo računalniško programsko okolje. Kopiča je pritegnila 3D modelirana animacija. Za ta način je značilno, da se ustvarijo liki in prostor, animacija se izvaja s premiki delov likov in skozi prostor. Bližje je foto plastičnim tehnikam animacije kot pa risano rokopisnim risankam, ki ji je prvotno izdeloval. Izkoristi prostor in globino za animirane premike. To je izrazito v *Global ha-ha* in *No signal*, ko se animacija dinamično dogaja, tako s premiki pogleda kot z gibanjem likov, recimo plezanjem opice navzgor po drevesu. Pri upodobitvah likov Kopič ostaja v cartoon načinu. Zvok ustvarja in dodaja sam. Velikokrat liku doda svoj prepoznaven glas, pa naj bo to preprosta poved ali le značilni »ha-ha«. Kopičeve 3D animacije so šaljive in preproste. V osnovi gre še zmeraj za nekaj več kot 3-minutni format, kakršne so bile že njegove prve risanke.

Glede na to, da je bila produkcija risank od nekdaj zelo zahtevna, dolgotrajna in za enega ustvarjalca skorajda nemogoča, je Kopiču uspelo nemogoče. Zato velja za pionirja animiranega filma v Mariboru. Uspelo mu je ustvariti tudi zavidljivo število avdiovizualnih del, ki so bila prepoznana in nagrajena s številnimi priznanji in nagradami povsod po svetu.

Anita Kirbiš čestita jubилantu Francu Kopicu, 2022 (foto arhiv A. K.)

Anita Kirbiš

PETDESET LET FILM IN VIDEO KLUBA MARIBOR

O KLUBU

Ljubiteljska kultura v Sloveniji je množična in je med najpomembnejšimi gradniki identitete slovenskega naroda. Je način življenja in je tista, ki povezuje ljudi. Je tista kultura, ki ne prinaša zaslužka, a veliko daje. Ljubiteljska kultura v Sloveniji nastaja v približno pet tisoč društvih in sekcijah. In eno izmed teh je tudi Film in video klub Maribor, ki je leta 2020 obeležil pol stoletja svojega obstoja in delovanja.

Prvi začetki mariborskega Film in video kluba, ki ima danes skromne klubske prostore na Goriški ulici, segajo v leto 1970. V Sloveniji se s tako dolgim delovanjem ponaša le še klub Radomlje. Takrat je v Foto-kino klubu Maribor nekaj zagnanih filmskih amaterjev ustanovilo »filmsko sekcijo«, ki se je leta 1974 povsem osamosvojila in preselila v današnje prostore, kjer se člani še danes dobivajo vsak ponedeljek na klubskih večerih. Klub se je kasneje (1997) preimenoval v Film in video klub, ki je bil v prvih desetletjih izjemno dejaven.

Med ustanovnimi člani so bili poklicno različno usmerjeni ljudje: pedagog in slikar Ervin Kralj, filmar in novinar Franjo Štromajer, kar nekaj pa jih je izhajalo iz tehničnih poklicev (Rudi Jakl, Edi Malekovič, Karl Pelcl, Jože Polič), zato ni naključje, da so že v prvih, najbolj ustvarjalnih letih kluba, naredili nekaj senzacionalnih izboljšav kinoprojektorja, največ leta 1980. Od žensk je bila med ustanovnimi člani tudi Elza Ban, ki je imela takrat kot ljubiteljska filmarka izjemno vlogo. Žal so že vsi omenjeni pionirji kluba pokojni, edini še živeči ustanovni član je Andrej Humeč, ki živi v Švici.

Novembra 1970 so filmski navdušenci brez primernih prostorov in v povsem svoji režiji organizirali prvi večer amaterskega filma v Kinu gledališče Maribor, na katerem je bil prikazan tudi njihov prvi skupni projekt – *Motonauma 70*. Že naslednje leto so klubu zaupali organizacijo slovenskega festivala amaterskega filma. Leta 1973 je bil v Mariboru prirejen tudi 1. festival amaterskega dokumentarnega filma Jugoslavije (FADF), na katerega je prispelo kar 60 filmov iz vseh republik nekdanje Jugoslavije. Že tedaj so bili člani Kino kluba Maribor zelo uspešni, saj so od devetih festivalskih nagrad prejeli kar štiri.

Aktivnosti kluba so se nadaljevale, celo povečale, saj so se člani kluba udeleževali medklubskih festivalov v Beogradu, Novem Sadu, Somboru, Ljutomeru in na Jesenicah. Člani kluba so v februarju 1976 organizirali 3. festival amaterskega dokumentarnega filma Jugoslavije (FADF). Istega leta so bili nekateri člani kluba izvoljeni tudi v žirije festivalov. Priredili so tudi »A« tečaj za kino amaterje, udeleženci so nato kmalu postali mentorji kino krožkov na osnovnih šolah. Že leta 1975 so sodelovali na festivalih izven meja (Marburg, Trst, Vrba na Koroškem),

na katerih so prejeli številna priznanja. Kino klub Maribor je že leta 1976 na 16-milimetrskem traku (profesionalni filmski format) posnel 28-minutni dokumentarni film *Maribor nekoč in danes*, ki je bil prikazan tudi v prijateljskih mestih, v Marburgu in Szombathelyu. Leta 1977 so posneli še filme *Gradnja SDH daljnovoda Formin*, *Razdelilna transformatorska postaja Maribor* in *Podlog* na 16-milimetrskem filmu, na 8-milimetrskem filmu pa Tekmovanje barmanov in 5. pivoviado.

Vsa leta so člani pridno delali in ustvarili veliko filmov, s katerimi so se udeleževali filmskih festivalov doma in v tujini. Krog kino amaterjev se je širil, zaslugo za to pa gre pripisati predvsem skrbni vzgoji kadrov in organizaciji tečajev za kino amaterje, ki so bili nepričakovano dobro obiskani. Na njih so si udeleženci pridobivali znanja o kameri, tehniki snemanja, montaži, ozvočenju in pripravi scenarija.

Kino klub je leta 1979 za svoje uspešno delo od Svetovnega amaterskega filmskega združenja (UNICA) prejel zlato plaketo kot najboljši klub v tedanji Jugoslaviji, pa tudi zlato plaketo Ljudske tehnike Jugoslavije in diplomu Združenja amaterskih filmarjev Jugoslavije (SOAFJ). Kino klub se je med drugim lotil tudi snemanja za zunanje naročnike (Jeklotehno Maribor, Tovarno sladkorja Ormož, Hitro cesto, Inženiring biro, Geološki zavod, Vlaku bratstva in enotnosti, Slovenske Konjice, Talis Maribor, Občino Maribor ...). Ob tem naj spomnimo, da v tem obdobju v Mariboru še ni bilo TV hiše, bilo je le dopisništvo. Leta 1986 je bil pod Pekrsko gorco zgrajen RTV center, ki pa je šele po tem obdobju začel ustvarjati s svojimi snemalnimi ekipami.

Člani Kino kluba Maribor so od leta 1980 sodelovali skoraj na vseh festivalih amaterskega filma na področju tedanje Jugoslavije: v Puli, Omoljici, na Jesenicah, v Ljutomeru, Subotici, Mengšu, Skopju, Zaječarju, Bački Topoli, Zagrebu in Beogradu. Leta 1982 jim je Zveza za tehnično kulturo podelila priznanje za požrtvovalno delo na področju tehnične kulture v Mariboru. Kino podjetje Maribor je leta 1987, ob svoji 40. obletnici, podelilo klubu priznanje za delo na področju amaterskega filma.

Prvi in dolgoletni predsednik kluba je bil Edi Malekovič, za njim so daljše obdobje klub vodili še Božidar Kunstelj, krajše obdobje pa Ervin Kralj, Dragomir Lorber in Gorazd Lozar. Potem je osem let klubu predsedoval Herman Novak. Po letu 1992 se je delovanje v klubu nekoliko umirilo in le trdna volja in velika ljubezen do amaterskega filma sta ga leta 1997 prebudili iz spanca. Takrat mu je začel ponovno predsedovati Božidar Kunstelj in ga vodil približno 15 let. Zaradi velikih sprememb na področju filmske tehnike, ko je celuloidni trak zamenjal videotrak, se je klub preimenoval v Film in video klub Maribor.

Leta 1998 so organizirali 1. video festival, ki je bil samo mariborski. V naslednjih letih so organizirali odmeven mednarodni Toti video festival, ki je predstavljal za klub organizacijsko in finančno največji zalogaj. Festival se je obdržal kar trinajst let, tj. vse do leta 2013. Večkrat je bil član žirije Karpo Godina, znan jugoslovanski oz. slovenski režiser, pa tudi režiserja Mako Sajko in Jože Pogačnik. Zadnjih nekaj let je festivalu predsedoval odgovorni urednik TV Maribor Zoran Medved in takrat so bili vsi filmi, ki so se uvrstili v uradni program, prikazani tudi na mariborskem programu nacionalne televizije.

EDI MALEKOVIČ

FRANJO ŠTROMAJER

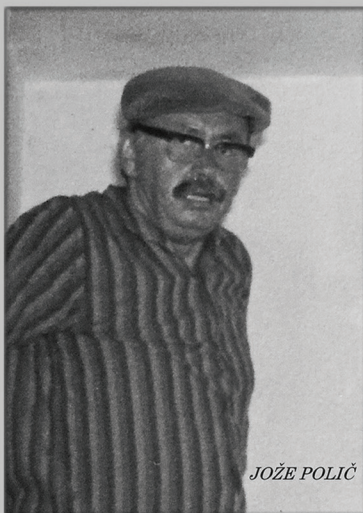
ERVIN KRALJ

RUDI JAKL

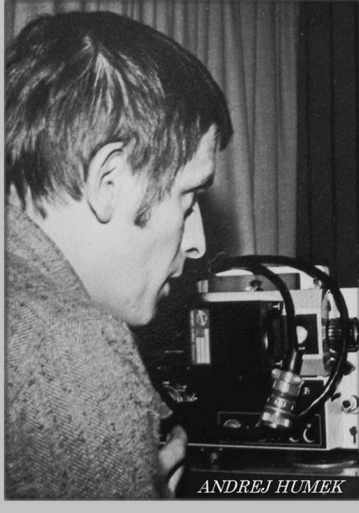
KARL PELCL

JOŽE POLIČ

ELZA BAN

ANDREJ HUMEČ

Klub v naslednjih letih, predvsem zaradi finančnih težav, ni več uspel organizirati mednarodnih filmskih festivalov, saj so spričo težke gospodarske situacije povsem presahnili viri sponzorskega financiranja. Na podlagi projektov in uspehov kluba se danes prijavljajo na razpis za sredstva JSKD, ki so zelo skromna, k temu pa za svoje delovanje in obstoj primaknejo še letno članarino.

V zadnjih letih šteje klub približno 30 aktivnih članov, med njimi je tudi nekaj članic nežnejšega spola. Z velikim veseljem so medse sprejeli tudi dva uspešna ljubiteljska filmarja iz sosednje Avstrije. Z najdaljšim klubskim stažem se ponašajo Alojz Tovornik (48 let), Franci Kopic (47 let) in Božidar Kunstelj (45 let). Pri klubu se radi se pohvalijo, da sta bila njihova člana priznani slovenski režiser Marko Nabersnik in scenarist in režiser Boris Jurjaševič, še danes pa je član kluba filmski ustvarjalec Tinček Ivanuša iz Ptuja.

Zagotovo med člani ne gre prezreti mariborske filmske legende oz. izjemno aktivnega člana, promotorja Maribora in Slovenije, Francija Kopic, ki se je s svojimi nagradami že leta 1989 zapisal v Guinnessovo knjigo svetovnih rekordov in v njej še vedno drži primat. V zadnjih letih sodeluje le še na profesionalnih filmskih festivalih po vsem svetu; tudi v Hollywoodu, Cannesu in še marsikje. Njegovi filmi so bili predvajani v več kot 100 državah sveta.

Od leta 2013 klub organizira spomladanske in jesenske revije kratkega filma, bilo jih je že sedemnajst, na katerih se predstavijo člani kluba, najboljše filme pa nato ob tednu ljubiteljske kulture pokažejo tudi širši javnosti. V klubu je ob Franciju Kopicu še nekaj članov, ki s svojimi kratkometražnimi filmi uspešno sodelujejo na mednarodnih ljubiteljskih festivalih filma (Zorica Fingušt Fatur, Anita Kirbiš, Božidar Kunstelj, Arnulf Kröll, Günter Simmerl). Predstavniki kluba se nekajkrat letno udeležujejo filmskih festivalov prijateljskih klubov v sosednji Avstriji in Italiji, doma pa sodelujejo z osnovnimi šolami ter v projektih s kulturnimi in humanitarnimi vsebinami.

Od leta 2020 je predsedovanje kluba ponovno prevzel Božidar Kunstelj, ki ga zagotovo čakajo veliki izzivi. V klubu pogrešajo mlade, ki jih je povsem zasvojila novodobna tehnologija in jih klubsko delo več ne zanima. Obstoječe članstvo je sicer zelo aktivno, danes pa že seveda vsi uporabljajo digitalne kamere. Tedensko se dobivajo v klubskih prostorih, kjer si ogledajo in pokomentirajo novo nastale filmčke članov ter rešujejo morebitne težave, ki nastajajo pri sodobni digitalni računalniški montaži. V klubu ne gre prezreti, da poleg ustvarjalnosti člani ohranjajo tudi pomen prijateljskega druženja. Tako ne pozabijo praznovati okroglih jubilejev, vsako leto pa organizirajo tudi kosanjev piknik in prednovoletno srečanje.

V več kot petdesetih letih njihovega ljubiteljskega ustvarjanja je nastalo na tisoče filmov različnih zvrsti, predvsem dokumentarnih, nekaj pa tudi igranih in animiranih, ki so v gibljivi sliki skrbno beležili in dokumentirali dogodke nekega časa, ki se sicer ne bi ohranili. Korona virus je bil tisti, ki jim je odnesel svečano akademijo 2020 ob pol stoletja dolgem obstoju in delovanju kluba. Z zamikom so v letu 2021 kljub temu uspeli postaviti tudi odmevno dokumentarno razstavo v TC Qlandia – Supernova v Mariboru, posvečeno visokemu jubileju.

Člani kluba za božič 2019, že z mislimi pri jubileju (maja 2020)(foto arhiv Anite Kirbiš)

RAZSTAVA 2021

Razstava je kronološko predstavila razvoj kluba skozi dolgih 50 let v obliki slikovnega gradiva na številnih panojih: od ustanoviteljev kluba, filmske sekcije, iz katere so izšli tudi filmski režiserji, festivalske dejavnosti, udeležbe na filmskih festivalih v tujini, festivalih amaterskega dokumentarnega filma Toti festival Maribor, do medklubskega sodelovanja, klubske revije, pedagoškega dela z mladimi ter aktivnosti zunaj kluba in družabnih srečanj članov. Na stotine fotografij iz tega obdobja sta zbrala in uredila v razstavo Božidar Kunstelj in Gero Angleitner.

V vitrinah je bila kronološko razstavljena izjemno zanimiva tehnična oprema, ki je potrebna za nastanek filma, za zajemanje slike, montažo in ogled filmov – od prvih video kamer različnih formatov, projektorjev, različnih primerov magnetnega zapisa, trakov, DVD-jev, do najbolj profesionalne opreme, ki je v rabi danes, v času izjemno napredne tehnologije, ki se v tej dejavnosti spreminja tako hitro, da ji je težko slediti. Pri starejši razstavljeni opremi je bil zanimiv Eumig iz leta 1936 in računalniški Eumig, zadnji model iz leta 1982. Med eksponati je izstopala predelava Eumiga S8 na helikoptersko žarnico. To je bil edini projektor v Jugoslaviji za dvoranske projekcije super 8 filmov, na kar so izjemno ponosni. Predelavo je leta 1986 realiziral pokojni Rudi Jakl ob pomoči ustanovnega člana Andreja Humeč.

Eno vitrino so namenili klubskim priznanjem in pokalom, ena pa je bila posvečena častnemu in zaslužnemu članu kluba, legendarnemu mariborskemu filmarju Franciju Kopicu, ki mu je JSKD RS za vse njegove uspehe podelil eno najvišjih priznanj – srebrno plaketo.

Ob upoštevanju vseh aktualnih ukrepov zaradi Covid epidemije se je 5. maja 2021 ob 17. uri ob prisotnosti nekaj članov kluba zgodila simbolna otvoritev razstave. Častni filmski trak sta pridržala najstarejša člana kluba, Franci Kopic in Jožica Jakl, prerezal pa ga je predsednik, ki se je s svojo ekipo izkazal s postavitvijo zahtevne razstave, ki je bila odprta do 29. maja 2021.

Ob prejemu nagrade s soavtorico filma *Kaj sva sonce in jaz videla ob Dravi* Zorica Finguš, 2018 (foto: Anita Kirbiš)

Odprtje razstave 50 let Film in video kluba Maribor v TC Qlandia – Supernova (foto: Anita Kirbiš)

»Bili so vzponi in padci. Najhuje je bilo v času med filmsko in video ero, ko sem prvič prevzel vodenje kluba in ga rešil pred propadom. Povsod je danes problem s podmladkom, ne samo v našem klubu, povprečna starost članov je namreč 70 let. Bojim se, da smo s tem častitljivim jubilejem prišli na vrh,« je bil zaskrbljen aktualni predsednik kluba Božidar Kunstelj, ki je član kluba že 44 let, preživel je nekaj mandatov vodenja kluba in direktorovanje kar nekaj filmskim festivalom. In kljub koroni je bil vsak ponedeljek v klubu, kjer je urejal tekoče zadeve in iskal nove rešitve.

SVEČANA AKADEMIJA 2022

30. maja 2022 je z zamikom zaradi Covid epidemije v dvorani Karantena potekala svečana akademija ob jubileju kluba. Na njej je bilo predstavljeno pet desetletij uspešnega delovanja. Uvodoma so nastopile članice edinstvene vokalne skupine Kresnice pod vodstvom prof. Eve Kovačič Ivanjko. Med gosti so bili ta večer tudi predsednica ZKD Maribor, dr. Inge Breznik, nekdanji župan MOM in veleposlanik ter častni član kluba, Boris Sovič, in izjemni kulturni delavec Marjan Pungartnik, njim je bil namenjen poseben pozdrav. Na svečanosti so prizadevnim članom kluba podelili zahvale (prejeli so jih Gero Angleitner, Viljem Klemenčič, Franjo Lavrenčič, Ivan Mati, Ivan Šiker) in priznanja (prejeli so jih Anita Kirbiš, Valter Kvar, Herman Novak, Günter Simmerl, Janko Šneider, Alojz Tovornik). Podeljeni sta bili tudi dve častni članstvi, in sicer dolgoletnima aktivnima članoma Jožici Jakl ter posthumno nedavno preminulemu Ivanu Erkerju. Ta večer so bila podeljena tudi posebna priznanja. Inge Breznik je podelila dve jubilejni znački JSKD Maribor, ki sta jih prejela najbolj zaslužna člana kluba, Franci Kopic in Božidar Kunstelj, klub pa je prejel ZKD-jevo priznanje in zahvalo za kontinuirano 50-letno delovanje in ustvarjanje. Po svečanosti so v okviru 18. klubske revije premierno predstavili dvanajst kratkometražnih filmov, avtorjem pa podelili zahvale za sodelovanje. Filme so nato predvajali še v prostorih mestne četrti Nova vas.

Svečanost ob 50-letnici Foto in video kluba – nagrajenci (foto: Joško Pernat)

V ljubljanskem parku Tivoli, 2021 (foto: Anita Kirbiš)

RAZSTAVNI UTRINKI IN SPOMINI

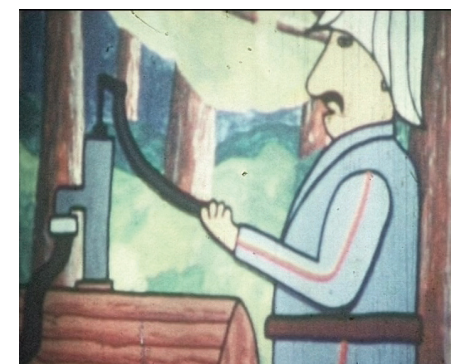
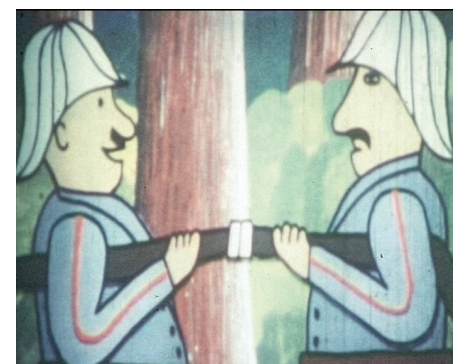
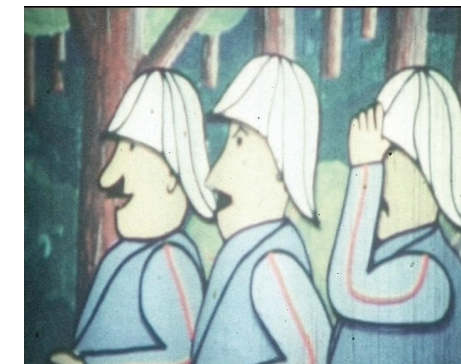

Janez Pristavec: Franc Kopič, 2001

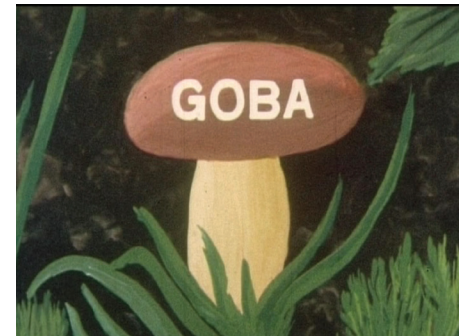
Animirani filmi

Foto: Franc Kopič

BOLFENK, 1975

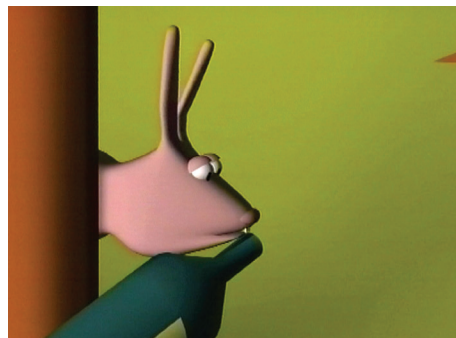
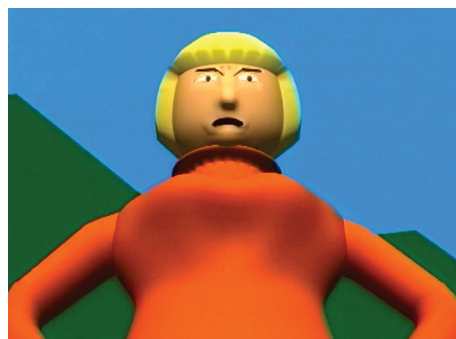
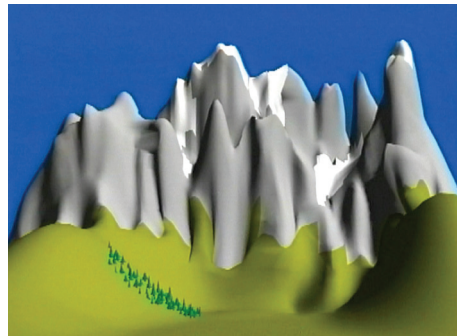

TO ŠE SPIJEMO, PA GREMO, 1978

GOBA, 1986

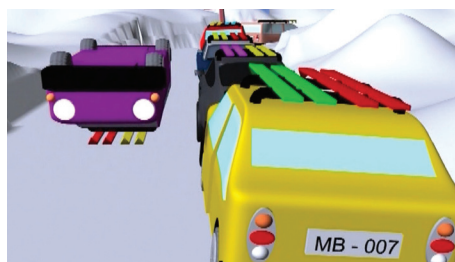
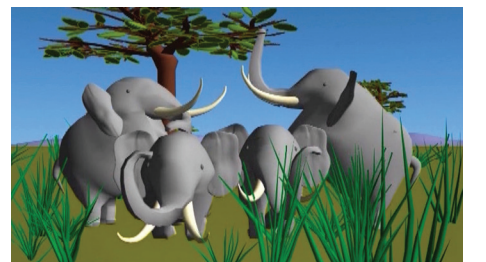
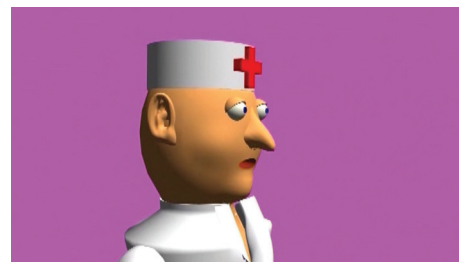
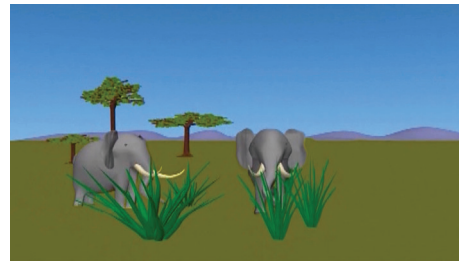
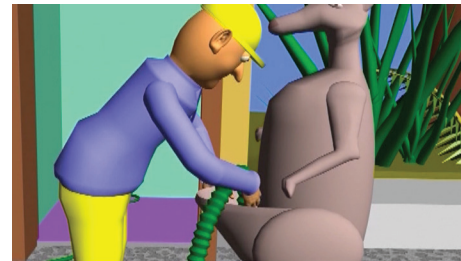

NO SIGNAL, 2004

KLIMATSKE SPREMEMBE, 2006

GREMA NA KAFE

Putina snemal med plesom na avstrijski poroki

Franc Kapič je dobitnik stotine mednarodnih filmskih nagrad, ljubiteljsko se s filmom ukvarja ve~ kot 50 let, pred osamosvojitvijo pa je programiral osnutke na~itkov za slovensko kriti~no infrastrukturo

Miha Daj~man

~e bo Maribor~an **Franc Kapi~** nadaljeval v tem tempu zbiranja nagrad za ljubiteljsko (in profesionalno) filmsko ustvarjanje, se bo kmalu lahko pohvalil s ~tirimestnim ~tevilom priznanj. Pred dnevi je praznoval 70 let, kamero v zrelih letih redkeje prime v roke, se pa znova bolj posve~a ustvarjanju animacij. S filmom se gospod s prepoznavno ~epico ukvarja dobrih petdeset let, vseskozi sledi tehnolo~skemu napredku, ve~ino delovne dobe pa je pridobil v povsem drugi bran~i, v dru~inskem podjetju, ki se je ukvarjalo s tekstilno obrtjo. S ponosnim ~lanom Film in video kluba Maribor smo se sre~ali v kavarni Astoria, o kateri je - podobno kot o ~tevilnih prepoznanih mariborskih re~eh - posnel kratek film. "Maribor je filmsko mesto. Tukaj se zmeraj najde kaj, kar lahko filmarji uporabijo," navr~e med pitjem vode. Kave nikdar ni pil.

Hi~a Stare trte, Ezl ek, postavljanje mlaja ... Veliko va~ih del je povezanih z Mariborom in tukaj~njimi obi~aji.
"Res je. Tako film o Stari trti kot o Ezl eku sem posnel v sodelovanju s Smljonom Pu~enjakom. Jaz nisem zahajal na Ezl ek, zato je bil Pu~enjak, pravi ezlekar, primeren Maribor~an za sodelovanje pri tem projektu. Gre za res poseben prostor v mestu, kjer so se zbirali in se ~e zbirajo zanimivi ljudje, to je ena od znamenitosti Maribora. V~asih grem skozi svoj arhiv in res bi lahko rekli, da so dela preseki nekega ~asa. Opazne pa so tudi spremembe v tehnologiji. Vseh mojih del je okoli 600, a v veliki ve~ini gre za privatne videoposnetke, tekmovalnih je okoli 60 filmov. Eden od zadnjih, ki sem jih kon~al, se imenuje Orgle. Gre za ~estletno spremljanje nastajanja orgel v cerkvi na Pobre~ju. Od prve polo~ene deske do igranja na orgle."

Pred 52 leti ste se za~eli resneje ukvarjati s filmom, s kamero pa ste se boja spoznali ~e prej.
"Ko sem bil otrok, sta o~e in mama kupila prvo kamero Kvarc in ~e takrat sem kaj posnel, ~e je ostal kak~en meter

traka. Resneje sem za~el snemati in montirati pred 52 leti, ko sem se lotil najte~je kategorije - risanega filma. Naredil sem videospot za zmagovalno popevko Bertija Rodo~ka Bolfenk, ki jo je pel Alfi Nipi~. To naj bi bil prvi slovenski videospot. Naredil sem tudi video za popevko To ~e spijemo pa gremo. Moji prvi kadri so bili torej risani, za tri minute videoposnetka sem delal po 2500 ur ali ve~. Po svojih prvih film~kih sem na televizorju videl, kako Walt Disney ri~e na folijo, zato sem za~el iskati folijo za risani film. Seveda teh v Jugoslaviji ni bilo, tudi v Avstriji jih nisem dobil. Bolfenka sem zato naredil na 400 stekel formata A4, ki sem jih naro~il pri steklarju. Ko sem bil na faksu, pa smo ~e imeli grafskope s folijami, na katere sem lahko risal. Za To ~e spijemo pa gremo je bil film ~e narisan na folije."

"Maribor je filmsko mesto. Tukaj se zmeraj najde kaj, kar lahko filmarji uporabijo"

Kaj so si mislili Maribor~anke in Maribor~ani, ko so videli, s ~im se ukvarjate?
"To so bile novosti. Marsikdo si je mislil, 'ja kaj pa dela toti'. Cele dneve sem porabil za film, po slu~bi sem si vzel ~as za to, na dopust nisem hodil, ker sem delal film. Tehnika je iz leta v leto napredovala, ~e~el sem slediti trendom. Ko je bilo mo~no, sem se lotil ra~unalni~kega ustvarjanja filma. Ker smo imeli doma obrt in nisem imel veliko ~asa za risane filme, sem za~el delati dokumentarce. Bil sem zelo produktiven, posnel sem zgodbe o ~tevilnih obrtneh, ki so v zadnjih desetletjih pri nas zamrle. Imam

film o strojenju ko~,
kovanju podkve, iz-
delovanju bi~ev ..."

Je bil va~ namen, da dokumentirate ~as in prostor, v katerem ste ~iveli, ali se je to zgodilo spontano?
"Da hranim spomin na na~o dediš~ino, sem ugotovil ~ele kasneje. Ve~ina teh stvari se je zgodila spontano. Planirano je bilo ustvarjanje 3D-animacij, ki vzamejo manj ~asa kot animirani filmi, a vseeno sem za ~tiri minute potreboval okoli 600 ur dela na ra~unalniku."

S ~im se boste ukvarjali v prihodnje?
"Prav z animacijo. Z animacijo sem za~el in z animacijo bom kon~al. Kamera mi je ~e malo prete~ka, noge me ne nesejo ve~ tako kot v~asih, pri filmu pa so potrebne hitre reakcije, zato sem kamero odlo~il. Zdaj se pospe~eno pripravljam na ustvarjanje 3D animiranih filmov, pri katerih figure v ra~unalniku modeliram."

Vas je bilo kdaj strah, da vas bo tehnolo~ki napredek prehitel?
"Za~el sem z obliko normal 8 film, sledil je super 8 film, nato VHS, na katerega kar nekaj ~asa nisem ~el, ker dolgo ni imel kvalitete. Sledil je mini DV, potem pa se je za~ela dvigovati kvaliteta in za~el sem delati ~e digitalno. Ni me bilo strah tehnolo~kega napredka, me pa tehnika prehitela, ker ji ne morem slediti finan~no. Sicer pa sem zelo na teko~em glede novosti. Zanimivo je, da

so v razli~nih obdobjih zanimive stvari, ki so retro, starej~e. Ljudi zelo zanima moj arhiv. V na~em klubu sem pred kratkim pokazal svoje prve posnetke. Da bi lahko vse gledal za nazaj, sku~am ~im ve~ stvari digitalizirati, z ra~unalnikom pa lahko potem dela tudi sproti popraviljam."

Bili ste eden redkih snemalcev, ki je pred leti na poroki na vinski cesti na avstrijskem ~tajerskem med plesom lahko posnel predsednika Rusije Vladimirja Putina, ki je bil gost na poroki avstrijske ministrice. Kako ste se zna~ili tam?
"Kolega iz Avstrije, ~lan na~ega dru~stva, me je pozval, naj pridem posnet poroko, in rekel sem, da ni problema. ~lo je za res posebno do~ivetje. Da bo Vladimir Putin pri~el, sem izvedel zadnji dan. Vse je bilo pod strogim nadzorom, ~e en mesec prej sem moral poslati svoje podatke in podatke avtomobila, s katerim sem se tja odpravil. Nisem bil navajen tistih prizorov. Kamorkoli si pogledal, si lahko videl oboro~ene varnostnike in vojake. Ti prizori so me kar zdelali. Sem pa oddelal svoje, posnetek je bil narejen za osebno rabo naro~nika, minuto videoposnetka pa smo lahko predvajali tudi na slovenski nacionalni televiziji. Lahko re~em, da je ruski predsednik plesal zelo dobro."

Velik del ~ivljenja ste bili povezani s tekstilno industrijo, ki je po osamosvojitvi v Sloveniji propadla. Vseeno

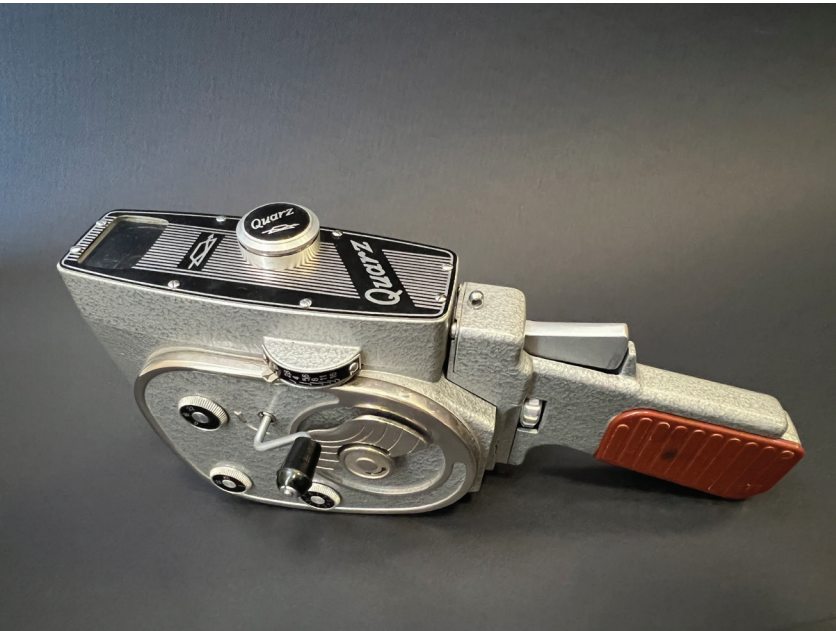
Kot filmar je kariero za~el z animiranimi filmi in v tem ~anru bo tudi kon~al, napoveduje Franc Kapi~.
Foto: Igor NAPAST

pa je prav z odcepitvijo Slovenije povezana ena zanimivej~ih zgodb va~e vezilske kariere.
"Moja dru~ina se je ukvarjala z vezilstvom, poimenovano je bilo po moji mami - VSK Vezilstvo Silverke Kapi~. Pred osamosvojitvijo sta k nam na Pobre~je pri~la dva gospoda iz Ljubljane. Rekla sta, naj zapremo vsa vrata, in zabi~ala, naj ne govorimo okoli, kar bosta naro~ila in povedala. Pokazala sta mi osnutke na~itkov in ~tiri mesece pred osamosvojitvijo sem za~el programirati na~itke za vojsko, policijo, civilno za~cito ... Ko sem naredil programe, so mi povedali, komu jih lahko po~ljem, ker mi takrat nismo zmogli tak~nih kapacitet vezenja, saj so izdelke potrebovali zelo hitro. Da delamo, je bila tajna, o tem nisem smel govoriti ali kazati osnutkov."

Kak~ne so va~e ~elje za Maribor?
"Mariboru ~elim, da bi ~im bolj napredoval. Je ~udovito, filmsko mesto. Sem pridejo prizore snemat razli~ne ekipe, tudi iz Hollywooda in Bollywooda, in prepri~an sem, da si Maribor izberejo z razlogom. Nikoli se ne bodo izpeli kadri Lenta z Dravo, ozkih ulic proti Dravi, svojevrstnih trgov, Piramide in Kalvarije ..."

Filmska tehnika

Foto: Sa~o Logar

Prva kamera Franca Kapi~a, ki je imela mo~nost snemanja »posnetek za posnetek«, da je lahko za~el snemati risanke. Obi~ajno so bile kamere formatirane za snemanje s hitrostjo 18 sli~ic na sekundo, z izbol~anjem tehnologije pa so bile v kamero vklju~ene hitrosti, kot je 24 sli~ic/s (standard za filme) in hitrej~e hitrosti (za po~asno snemanje).

Projektor za 8 mm in za super 8 mm filmske formate. ~eprav sta standardna 8 mm in super 8 mm enako ~iroka, ima super 8 ve~jo povr~ino slike zaradi manj~ih in ~ir~e razporejenih perforacij.

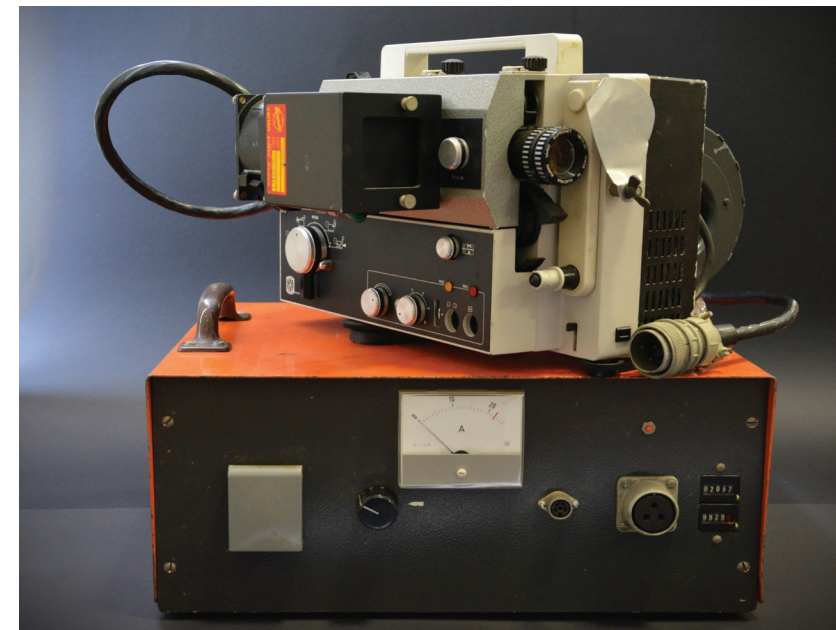

Filmski trak je bil navit na kolut. Za projekcijo se je napeljal skozi kamero in navil na drugi kolut.

Sčasoma so projektorji postali priročnejši in za uporabo prijaznejši.

Člani kluba so projektor inovativno izboljšali tako, da so lahko 8 mm filme predvajali v kinu na velikem platnu na enak način kot filme 35 mm formata.

Te kamere so snemale na 8 mm filmski trak, ki so jih prodajali v primerni embalaži. En zvitek je omogočal za približno 3 minute posnetega gradiva.

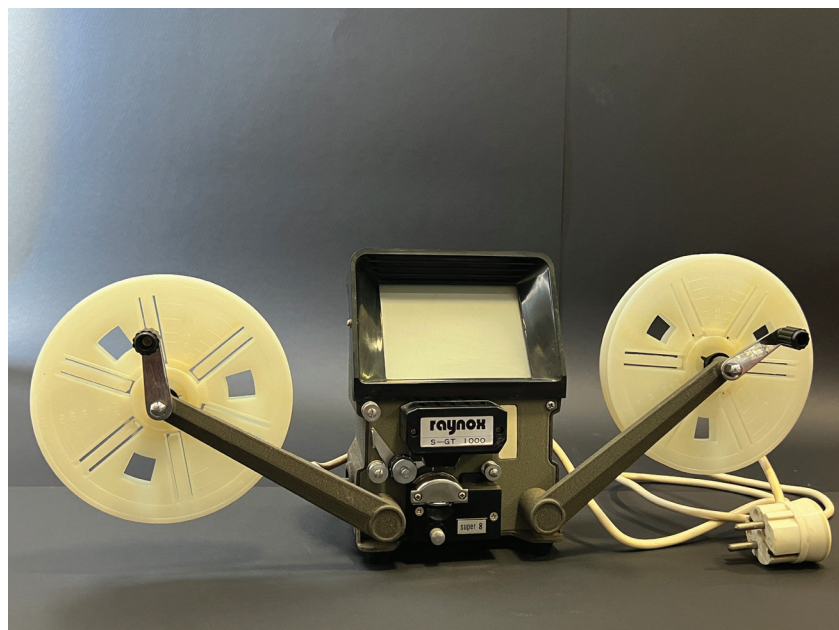

Nagrade in priznanja

Foto: Sašo Logar

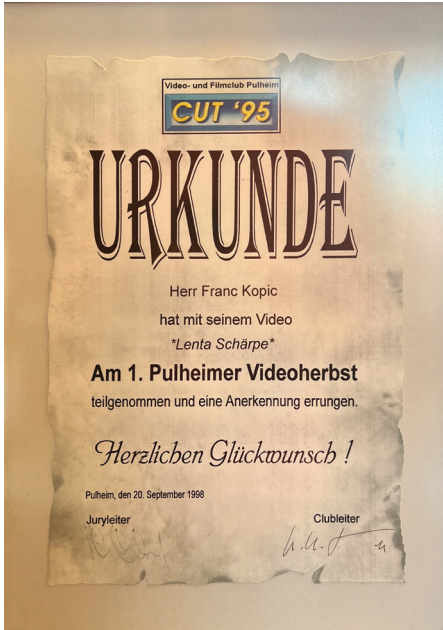
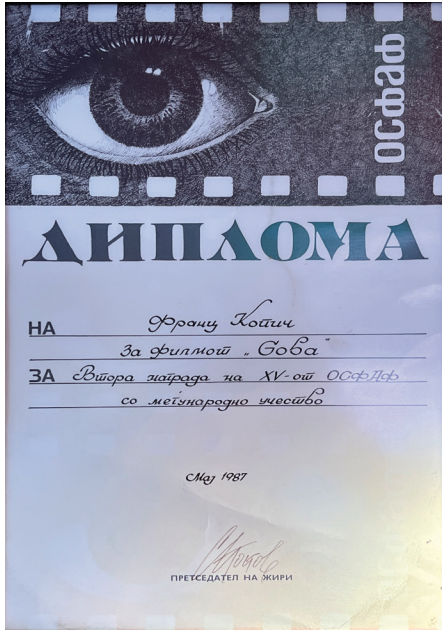
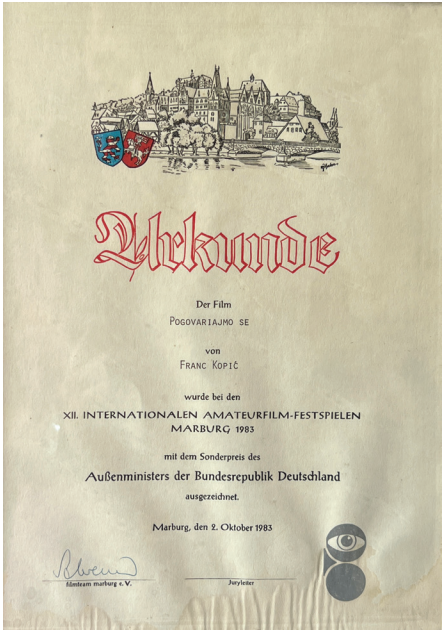
Kamere so se razvijale in možnosti snemanja so se povečevale. Tale model ima dodan mikrofona za snemanje zvoka.

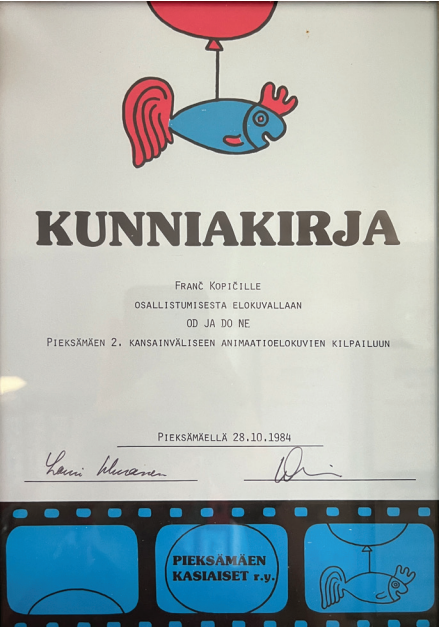
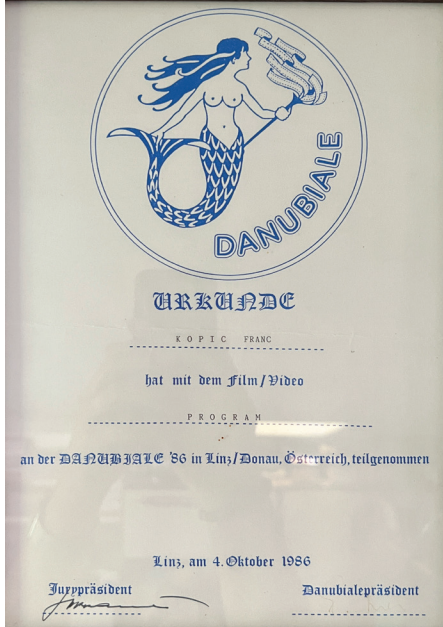
Naprava za pregledovanje posnetih filmskih trakov, ki je omogočala rezanje in dodatno sestavljanje traku, torej osnovno filmsko montažo.

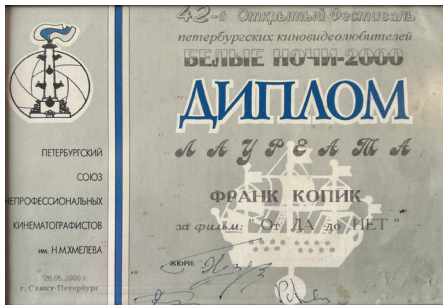

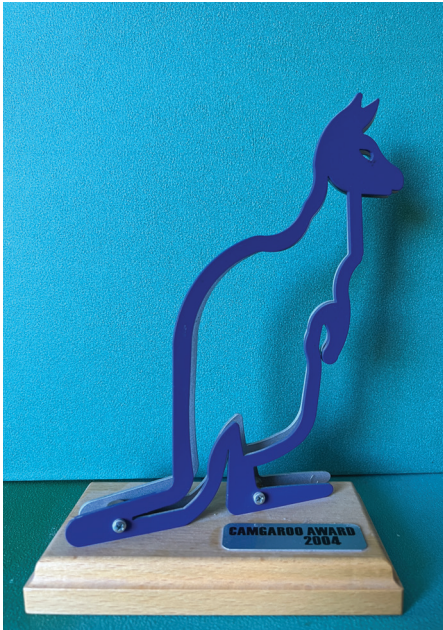

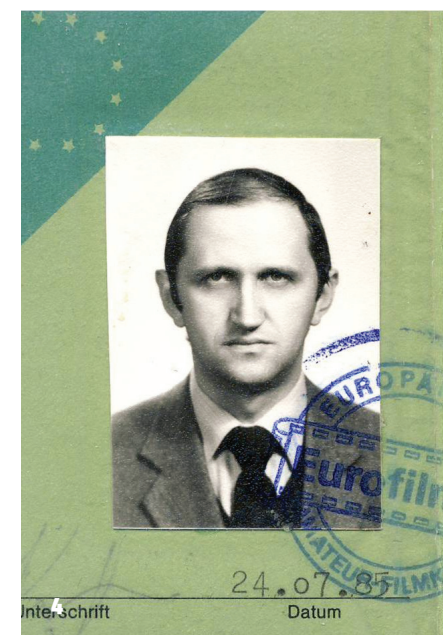
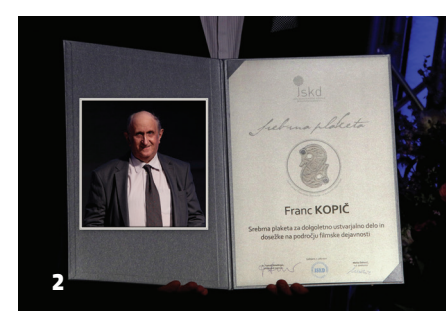

Podobe iz življenja in dela

Foto: Anita Kirbiš in arhiv A. K.

1. Ob prejemu priznanja na festivalu dokumentarnega filma DOKUDOC v Mariboru, 2021
2. Srebrna plaketa Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti za dolgoletno ustvarjalno delo in dosežke na področju filmske dejavnosti, 2021
3. Na prireditvi Spoznajmo Franca Kopicia v okviru Festivala Stara trta, 2017 (Franc Kopic, Anita Kirbiš, Stane Kocutar)
4. Izkaznica članov združenja Eurofilmer, 1985
5. Franc Kopic kot edini uradni snemalec poroke avstrijske zunanje ministrice, priča Vladimir Putin, 2018
6. Franc Kopic in Smiljan Pušenjak (skrajno desno) na sprejemu pri bivšem županu MOM ob prejemu nagrade iz Hollywooda za film o Stari trti, 2017

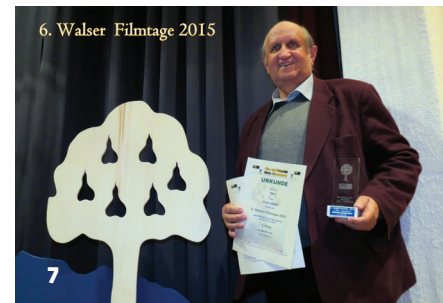

Ob prejemu nagrade iz Hollywooda, 2020 (foto: Anita Kirbiš)

Ob prejemu nagrade iz Pariza, 2020 (foto: Anita Kirbiš)

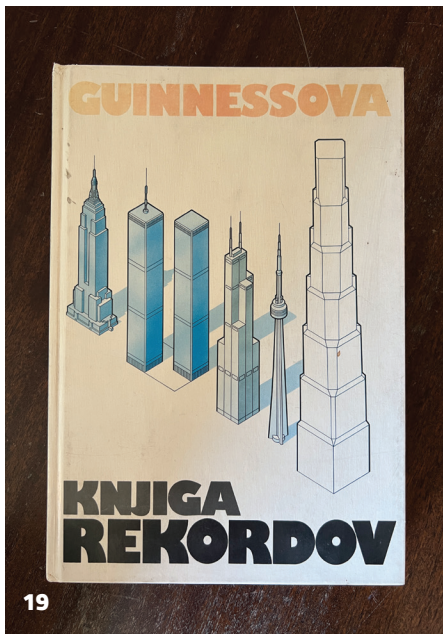

7. Ob prejemu nagrade na filmskem festivalu v Salzburgu, 2015
8. Na snemanju v ljubljanskem parku Tivoli, 2021
9. V družbi aktualnega župana, vinske kraljice in organizatorke večera »Hollywood na Lentu« Anite Kirbiš, 2018
10. Na filmskem festivalu v Trstu, 2015
11. Ob prejemu zlate značke Zveze kulturnih društev Maribor, 2022
12. Na festivalu StopTrik v Mariboru, 2018
13. Ob prejemu nagrade na filmskem festivalu v Salzburgu, 2017
14. Na Večeru slovenskega ljubiteljskega filma v Trstu z mariborskima avtoricama, Anito Kirbiš in Zorico Fingušt, 2019

Največ filmskih priznanj in nagrad
Kar 102 priznanji na domačih festivalih in 52 priznanj in nagrad na srečanjih in festivalih v tujini je prejel Franc Kapič iz Maribora. Kot avtor kratkometražnih amaterskih filmov je tako uspešno sodeloval že na 154 srečanjih.

15. Kresovanje na umetniški domačiji Soraj v družbi slikarja Ervina Kralja, o katerem je Kapič posnel dokumentarni film, 2016
16. Franc Kapič v Guinnessovi knjigi rekordov leta 1989, str. 282
17. Franc Kapič kot vabljen gost na prireditvi Filmskega arhiva RS v Ljubljani, 2016
18. Kapič in nekdanji ter aktualni predsednik Film in video kluba na klubski reviji (Herman Novak, Božidar Kunstelj), 2018
19. Dušan Voglar (ur.): Guinnessova knjiga rekordov. Ljubljana, Mladinska knjiga, 1989
20. Franc Kapič kot gost na Radiu Maribor, 2021
21. Ob prejemu srebrne plakete JSKD v Ljubljani za dolgoletno ustvarjalno delo in dosežke na področju filmske dejavnosti, 2021
22. Franc Kapič in Zorica Fingušt na filmskem festivalu v Ehrenhausnu v Avstriji, 2016

23. Spomin na Štefko Kučan, ki mu je na prvem motokrosu v samostojni Sloveniji v Orehovi vasi v zahvalo poklonila cvetice, 1992
24. Člani Film in video kluba za Tehnični dan na OŠ Pesnica, 2018 (z leve proti desni stojijo: Franc Kapič, Jelka Weldt, Božidar Kunstelj; sedijo: Anita Kirbiš, Günter Simerl, Zorica Fingušt)
25. Franc Kapič še danes veze, 2021
26. Ob sladoledu s priljubljenim čokoladnim prelivom, 2022
27. Na mednarodni konferenci LQ-Celiac na Pohorju v družbi z mag. Otom Vrhovnikom in Anito Kirbiš, 2014
28. Na naslovnici Večerove priloge Štajer'c, 2020
29. V glini ga je upodobil 8-letni nečak

Ob Dravi, 2021 (foto: Anita Kirbiš)

IZBRANA FILMOGRAFIJA FRANCA KOPIČA¹

1. *Bolfenk*, risani animirani film, barve-zvok, 4 min, 1975

2. *Maketa*, dokumentarni film, barve-zvok, 8 min, 1978

3. *TV²*, risani animirani film, barve-zvok, 4 min, 1978

4. *Kam v nedeljo popoldan*, dokumentarni film, barve-zvok, 12 min, 1978

5. *Nektar*, dokumentarni film, barve-zvok, 3 min, 1978

6. *Od bale do prta*, dokumentarni film, barve-zvok, 7 min, 1978

7. *To še spijemo pa gremo*, risani animirani film, barve-zvok, 4 min, 1978

8. *Kriza*, dokumentarni film, barve-zvok, 4 min, 1979

9. *Ne morem verjeti*, dokumentarni film, barve-zvok, 3 min, 1979

10. *Šentjanž*, dokumentarni film, barve-zvok, 8 min, 1980

11. *Vzpon*, dokumentarni film, barve-zvok, 3 min, 1980

12. *Dedek mráz v KS Tone Čufar*, dokumentarni film, barve-zvok, 5 min, 1980

13. *To je sranje*, dokumentarni film, barve-zvok, 2 min, 1981

14. *Pastirski praznik*, dokumentarni film, barve-zvok, 13 min, 1981

15. *Horuk*, dokumentarni film, barve-zvok, 2 min, 1981

16. *Od ja do ne*, stop-trik animirani film, barve-zvok, 3 min, 1981

17. *Matematika*, igrani film, barve-zvok, 4 min, 1982

18. *Na tekočem traku*, dokumentarni film, barve-zvok, 6 min, 1982

19. *Popularni*, stop-trik animirani film, barve-zvok, 4 min, 1982

20. *Saša*, igrani film, barve-zvok, 2 min, 1982

21. *Aha*, igrani film, barve-zvok, 2 min, 1982

22. *Pogovarjajmo se*, dokumentarni film, barve-zvok, 24 min, 1982

23. *Niti*, dokumentarni film, barve-zvok, 4 min, 1983

24. *Klik*, dokumentarni film, barve-zvok, 2 min, 1983

25. *Motokros*, dokumentarni film, barve-zvok, 3 min, 1983

26. *Profi*, dokumentarni film, barve-zvok, 3 min, 1984

27. *Program*, dokumentarni film, barve-zvok, 4 min, 1984

28. *Šok*, stop-trik animirani film, barve-zvok, 2 min, 1984

29. *Pesem, kaj je to*, dokumentarni film, barve-zvok, 28.min, 1984

30. *Gerbanje*, dokumentarni film, barve-zvok, 7.min, 1985

31. *Mikromanija*, igrani film, barve-zvok, 8 min, 1985

32. *Mladi kiparji*, dokumentarni film, barve-zvok, 3 min, 1985

33. *V toti gostilni*, igrani film, barve-zvok, 15 min, 1984

34. *Goba*, risani animirani film, barve-zvok, 3 min, 1986

35. *Podkev*, dokumentarni film, barve-zvok, 6 min, 1988

36. *Praznik na vasi*, dokumentarni film, barve-zvok, 6 min, 1988

37. *Bičevnik*, dokumentarni film, barve-zvok, 10 min, 1988

38. *Biti ali ne biti*, igrani film, barve-zvok, 4 min, 1990

39. *Ski as*, dokumentarni film, barve-zvok, 6 min, 1992

40. *Satelit ali cvetje*, dokumentarno-igrani film, barve-zvok, 9 min, 1997

41. *Lenta*, dokumentarni film, barve-zvok, 14 min, 1998

42. *Tota trgateg*, dokumentarni film, barve-zvok, 3 min, 1999

43. *Potočna postrv*, dokumentarni film, barve-zvok, 3 min, 2000

44. *WC*, dokumentarni film, barve-zvok, 1 min, 2000

45. *Da bom lažje nosil*, dokumentarni film, barve-zvok, 7 min, 2001

46. *Inki*, dokumentarni film, barve-zvok, 15 min, 2001, scenarij Ervin Kralj

47. *Hotel Libertas*, dokumentarni film, barve-zvok, 5 min, 2001, scenarij Danijel Šprah

48. *Sreča*, 3D animirani film, barve-zvok, 6 min, 2002

49. *No signal*, 3D animirani film, barve-zvok, 3 min, 2004

50. *Sto let nazaj*, dokumentarni film, barve-zvok, 6 min, 2004

51. *Ko bo prvič konec, še ne bo konec*, dokumentarni film, barve-zvok, 14 min, 2005

52. *Global ha-ha*, 3D animirani film, barve-zvok, 7 min, 2005

53. *Klimatske spremembe*, 3D animirani film, barve-zvok, 2 min, 2006

54. *Pesem zvonov*, dokumentarni film, barve-zvok, 10 min, 2006

55. *Ko se čustva prebudijo*, dokumentarni film, barve-zvok, 8 min, 2007

56. *Ezl ek*, dokumentarni film, barve-zvok, 10 min, 2008, scenarij Smiljan Pušenjak

57. *Mlad je treba začeti*, dokumentarni film, barve-zvok, 1 min, 2009

58. *Pesem sužnjev*, 2009, igrani film, barve-zvok, 6 min, scenarij Smiljan Pušenjak

59. *Življenje z barvo*, dokumentarni film, barve-zvok, 7 min, 2009

60. *V Gopolavoru*, dokumentarni film, 3 min, 2009, glasba Renato Ribič

61. *Rad bi bil*, dokumentarni film, barve-zvok, 4 min, 2010

62. *Maribor in njegova najstarejša trta na svetu*, dokumentarni film, 11 min, 2010, scenarij Smiljan Pušenjak, glasba Renato Ribič

63. *Mlaj*, dokumentarni film, barve-zvok, 9 min, 2011

64. *Mleko*, dokumentarni film, barve-zvok, 4 min, 2014

65. *Mozaik*, dokumentarni film, barve-zvok, 4 min, 2015

66. *Kaj sva sonce in jaz videla ob Dravi*, dokumentarni film, barve-zvok, 6 min, 2017, scenarij Zorica Fingušt

67. *Skulptura*, dokumentarni film, barve-zvok, 9 min, 2019

68. *Maribor & saxofon*, dokumentarni film, barve-zvok, 4 min, 2020, glasba Oto Vrhovnik

69. *Orgle*, dokumentarni film, barve-zvok, 18 min, 2021

GLEDAL SEM DISNEYJA

Ob jubileju Guinnessovega rekorderja in začetnika animiranega filma v Mariboru Franca Kopača

Knjižno, Likovno razstavišče, Avla in Izložba UKM, 30. junij–1. september 2022
Avtorja razstave: dr. Karmen Salmič Kovačič in Jože Slaček

Urednica kataloga: Karmen Salmič Kovačič
Besedila: Anita Kirbiš, Jože Slaček in Karmen Salmič Kovačič
Fotografije: Anita Kirbiš, Franc Kopač, Sašo Logar
Jezikovni pregled: Nino Flisar
Vizualna podoba: Dejan Štampar
Postavitev razstave: Enota za domoznastvo in posebne zbirke, Knjigovoznica UKM

Zbirka: Razstavniki katalogi UKM, zvezek 16
Založila: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, Slomškov trg 15, 2000 Maribor, Slovenija, www.press.um.si, zalozba@um.si
Izdala: Univerza v Mariboru, Univerzitetna knjižnica Maribor, Gospejna ulica 10, 2000 Maribor, Slovenija, www.ukm.um.si, ukm@um.si,
zanjo mag. Dunja Legat, ravnateljica

Vrsta publikacije: E-knjiga
Dostopno na: <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/692>

Maribor, 2022

© Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba
/ University of Maribor, University Press
Vse pravice pridržane. Brez pisnega dovoljenja založnika je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, predelava ali druga uporaba tega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranjevanjem v elektronski obliki. / All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilized in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publisher.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

791:929Kopač F.(083.824)(0.034.2)

KIRBIŠ, Anita
Gledal sem Disneyja [Elektronski vir] : ob jubileju Guinnessovega rekorderja in začetnika animiranega filma v Mariboru Franca Kopača : [Knjižno, Likovno razstavišče, Avla in Izložba UKM, 30. junij–1. september 2022] / urednica Karmen Salmič Kovačič ; [besedila Anita Kirbiš, Jože Slaček in Karmen Salmič Kovačič ; fotografije Anita Kirbiš, Franc Kopač, Sašo Logar]. – E-knjiga. – Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2022. – (Zbirka Razstavniki katalogi UKM ; zv. 16)

Način dostopa (URL): <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/692>
ISBN 978-961-286-617-4 (PDF)
doi: 10.18690/um.ukm.3.2022
COBISS.SI-ID 112715267

ISBN 978-961-286-617-4 (pdf)
ISBN 978-961-286-618-1 (mehka vezava)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.ukm.3.2022>

Cena: 5 EUR

Odgovorna oseba založnika:
prof. dr. Zdravko Kačič, rektor Univerze v Mariboru

Citiranje: Salmič Kovačič, K. (ur.). (2022).
Gledal sem Disneyja:
ob jubileju Guinnessovega rekorderja in začetnika animiranega filma v Mariboru Franca Kopača. Maribor: Univerzitetna založba. doi: 10.18690/um.ukm.3.2022

Ob Dravi, 2021 (foto: Anita Kirbiš)